

O TUMAČENJU AVIOPODRŠKE I SADEJSTVA AVIJACIJE I KoV U VOJNOM REČNIKU

Pošto upozna sadržaj Vojnog rečnika¹, i stroži čitalac će verovatno zaključiti da će cilj izdavanja Rečnika — bolje razumevanje, ujednačavanje i jedinstvenije tumačenje vojne terminologije — nesumnjivo biti ostvaren. To se odnosi i na vazduhoplovnu tematiku. Međutim, tumačenje nekih vazduhoplovnih termina, pojmova i izraza podstiče na razmišljanje i nameće pitanja. U tom smislu posebnu pažnju privlači tumačenje neposredne i posredne aviopodrške. U tumačenju ovih pojmova u Rečniku se, pored ostalog, navodi:

„*Neposredna podrška* — vrši se pretežno na dubini dejstva i dometa vatrenih sredstava jedinica KoV (RM) radi ojačavanja snage njihovih udara”.

„*Posredna podrška* — dejstva avijacije po snagama koje zbog svoje prostorne udaljenosti nisu direktno angažovane u borbi. To su — načelno one snage i objekti koji se nalaze v a n d o m e t a v a t r e n i h s r e d s t a v a t a k t i č k i h j e d i n i c a .” (kurziv D. J.).

Prema navedenim tumačenjima proizlazi a) da je težište neposredne aviopodrške na dubini dometa vatrenih sredstava u sastavu taktičkih jedinica sopstvene KoV, i b) da je domet vatrenih sredstava KoV načelna prostorna granica neposredne i posredne aviopripreme.

Smatram da je bila potpuno opravdana težnja da se pojam neposredne i posredne podrške i prostorno definiše, ali sam mišljenja da primenjeno rešenje samo delimično odgovara suštini neposredne podrške i načelima upotrebe avijacije u savremenim uslovima.

Kao što je definisano u Ratnoj službi, osnovna karakteristika dejstva avijacije u neposrednoj podršci jeste neposredan uticaj na tok dejstva KoV (RM). Da bi se ovakav uticaj mogao ostvariti i bio što veći, srazmerno angažovanim snagama, dejstvo avijacije i KoV treba da bude tesno usklađeno po cilju, mestu i vremenu. To je druga karakteristika neposredne aviopodrške. Polazeći od ovih karakteristika „neposrednost” te podrške i sadejstva avijacije i KoV je u načelu obrnuto srazmerna dubini dejstva avijacije u odnosu na liniju fronta. Što je dubina dejstva manja, podrška i sadejstvo je neposrednije i obrnuto. Prema tome, načelna granica neposredne podrške nalaziće se na dubini na kojoj dejstva avijacije još imaju pretežno neposredan uticaj na dejstva KoV i treba da budu sa njima usklađena u taktičkim okvirima.

¹ Vojni rečnik (operativno-taktički) — izdanje DSNO 1967. godine.

² Neposredna podrška, str. 164 — Posredna podrška, str. 227.

Da li je to dubina dometa vatrenih sredstava taktičkih jedinica KoV?³

Na šemi je prikazan odnos dometa artiljerije i raketnih jedinica „zemlja-zemlja” taktičke namene i ešeloniranja na bojištu. Domet artiljerije zahvata zonu prvih ešelona, divizija i pretežan deo VP artiljerijskih grupa, dok je domet raketnih jedinica približno dvostruko veći i pokriva borbeni poredak neprijatelja na celoj taktičkoj dubini. Međutim, različiti uslovi ratnih dejstava (sa ili bez upotrebe „N” borbenih sredstava) i stepen razvijenosti raketnih jedinica i obim njihovog angažovanja mogu biti vrlo različiti.

Na taktičkim pravcima na kojima raketne jedinice ne deluju (uopšte ili za duže vreme), van dometa vatrenih sredstava KoV nalaze se drugi ešeloni (rezerve), divizija (posebno ako su oklopnog sastava) vatreni položaji vatrenih jedinica „zemlja-zemlja”, a često i VP dalekometne artiljerije (KAAG, AAG) kao i rejoni ukrcajanja i spuštanja vazdušnih dasanata.

Ovi ciljevi delom predstavljaju snage neposredno angažovane u borbi (artiljeriju i raketne jedinice na VP i u premeštanju). Rezerve, odnosno drugi ešeloni, divizija nisu direktno angažovani u borbi u bukvalnom smislu reči, ali predstavljaju snage čije angažovanje neposredno predstoji. Dejstvo po njima biće takođe od neposrednog uticaja na dejstvo KoV, posebno kada se očekuje ili je otpočelo njihovo uvođenje u borbu. Avijacija će najčešće tada delovati po tim ciljevima.

Prema tome, domet vatrenih sredstava taktičkih jedinica KoV je relativna veličina, sa vrlo promenljivim vrednostima koje zavise od formacije, ojačanja, popune, odnosno gubitaka, mogućnosti premeštanja VP i niza drugih faktora. Van dometa vatrenih sredstava KoV često će se nalaziti znatan broj ciljeva neposredne aviopodrške. Dejstva avijacije po tim ciljevima takođe treba da budu tesno usklađena po mestu, vremenu i cilju sa dejstvima KoV. U protivnom njihov taktički efekat biće znatno umanjen, a raspoložive snage neekonomično upotrebljene.

Tumačenje aviopodrške, kao i posrednog i neposrednog sadejstva⁴, upućuje na zaključak da je za dejstva avijacije u neposrednoj aviopodršci karakteristična „vatrena veza” sa jedinicama KoV. Mišljenja sam, međutim, da je za neposrednu podršku karakteristična taktička veza sa dejstvima KoV koja je, kao što je poznato, širi pojam i ogleda se u zajedničkom taktičkom cilju dejstava avijacije i jedinica KoV i koja mogu, ali ne moraju, biti u vatrenoj vezi.

Vatrena dejstva avijacije po taktičkim jedinicama neprijatelja u prvoj liniji i ostalim vatrenim sredstvima na toj dubini pretežno će imati karakter neposredne podrške, bez obzira na to da li KoV

³ Termin „Vatrena sredstva taktičkih jedinica” nije sasvim adekvatan. Pretpostavljam da se podrazumevaju sva v/s KoV koja podržavaju taktičke jedinice na bojištu, bilo da su u njihovom sastavu ili su elementi b/p operativnih jedinica artiljerijske i raketne grupe korpusa i armije.

⁴ Neposredno sadejstvo str. 165, Posredno sadejstvo str. 227.

može ili ne može sopstvenim vatrenim sredstvima da dejstvuuje po ovim ciljevima. Štaviše, treba očekivati da će obim i uticaj dejstva avijacije biti veći ukoliko su mogućnosti KoV manje.

Ono što u krajnjoj liniji opredeljuje dubinu neposredne podrške nije domet vatrenih sredstava sopstvene KoV, već raspored snaga neprijatelja, tj. onih elemenata njegovog borbenog poretka čiji položaj i stanje imaju neposredan uticaj na tok boja.

Ako neposrednu aviopodršku ovako shvatimo, moguće je i elastičnije tretirati težište dejstva avijacije u neposrednoj aviopodršci.

Opšta načela upotrebe i uslovi dejstva avijacije na bojištu daju prioritet dejstvima na većoj dubini, tj. daljnjoj neposrednoj podršci. Naime, avijaciju treba upotrebljavati prvenstveno za one zadatke koje jedinice KoV ne mogu izvršiti sopstvenim sredstvima, ili su im mogućnosti ograničene za raketne jedinice, oklopne rezerve — ešelone u polaznim rejonima, dalekometnu artiljeriju i dr.

Uslovi dejstva avijacije u daljnjoj neposrednoj podršci su povoljniji prema grupisanju i identifikaciji ciljeva i bezbednosti sopstvenih trupa. Na drugoj strani mnogobrojnim i kvalitativnim razvojem oklopnih jedinica artiljerije i drugog naoružanja znatno je povećana vatrena moć jedinica KoV koje su osposobljene da samostalno rešavaju glavni deo zadataka bliske vatrene podrške.

Prema tome, dejstvo avijacije u zoni dometa vatrenih sredstava KoV (bliska podrška) je izraz nužde, a ne pravilo.

Imajući u vidu sve navedene faktore, smatram da se neposredna aviopodrška i neposredno sadejstvo avijacije KoV ni u načelnom smislu ne mogu ograničiti na dubinu dometa vatrenih sredstava taktičkih jedinica sopstvene KoV, već da se protežu *na dubinu bojišta* (koje je u Rečniku jasno definisano)⁵, i bojište je njihova prostorna granica. Izgleda da ovo gledište nije bilo potpuno strano ni autorima Rečnika, jer se u tumačenju „taktičkog sadejstva” navodi da se ono naziva i „neposrednim sadejstvom”, a organizuje se između taktičkih jedinica na bojištu⁶.

Smatram da je ovakvo stanovište trebalo primeniti i u svim ostalim tumačenjima aviopodrške i sadejstva KoV i avijacije.

Bilo bi teorijsko šabloniziranje određivati prostorno težište dejstva avijacije u neposrednoj podršci. Smatram da je najmanje Rečnik publikacija u kojoj bi to trebalo činiti. Teoretsko tumačenje i definicija neposredne podrške treba da ostave slobodu izbora težišta i objekata dejstva praksi koja će odlučivati kada i gde će težište biti na bliskoj, odnosno daljnjoj neposrednoj podršci.

Pukovnik
Dragoslav JANKOVIĆ

⁵ Bojište — prostorija na kojoj taktičke jedinice vode boj i druga borbeno dejstva. Njegove granice po dubini i širini određene su obostranim rasporedom snaga, dometom naoružanja takt. jedinica i njihovom mogućnošću da se koriste vatrom naoružanja, str. 29.

⁶ Sadejstvo str. 293, Taktičko sadejstvo str. 325.